

CURĂȚIREA ȘI RESTAURAREA CERAMICII INCRUSTATE

de ȘTEFAN CĂDARIU

Materialul ceramic provenit dintr-o necropolă de incinerare, aparținând epocii bronzului, a ieșit la iveală în urma săpăturilor arheologice efectuate în 1981 în hotarul satului Liubcova (com. Berzasea, jud. Caraș-Severin)¹.

În rîndurile care urmează ne vom referi doar la ceramica incrustată, aceasta ridicînd unele probleme interesante din punct de vedere al restaurării.

Ca o primă modalitate de preservare a ceramicii, aceasta a fost introdusă în pungi de polietilenă în vederea menținerii unei umidități cît de cît apropiată de cea existentă inițial. Cu această ocazie s-a observat că ceramica pusă în pungi mate a păstrat umiditatea mai bine decît cea aflată în pungi transparente.

Ceramica modelată exclusiv cu mîna, avînd ca degresant nisip fin și grosier, cu slip la exterior și interior, avea aplicată pe suprafața ei ornamente incizate și ștampilate umplute cu o substanță albă de incrustație. Analiza efectuată asupra unui fragment: SiO_2 - 53,69 % ; CaO - 1,72 % ; Al_2O_3 - 18,59 % ; C - 6,37 % ; Fe_2O_3 - 5,84 % ; CuO - 0,07 % ; As - 0,20 % a dovedit că este vorba de o argilă feruginoasă refractară ordinară². Temperatura de ardere s-a stabilit pe baza unor fragmente solitare arse în cuptor electric obținîndu-se temperaturi între 450-500°C.

Unele fragmente, la care pămîntul a fost înlăturat prin simplă spălare sub jet de apă cu o perie de păr, au avut nevoie de o dezvelire parțială mecanică, cu bisturiul, a incrustației.

Aflîndu-se într-o zonă calcaroasă, majoritatea ceramicii a fost acoperită de o crustă de calcar, crustă care s-a dovedit a fi salvatoare pentru slip și incrustație. Sarcina care ne revenea era îndepărtarea acestei cruste fără a fi afectat slipul și incrustația. Din prima clipă s-a optat pentru curățirea mecanică ; trebuia aleasă însă o cale de slăbire a crustei aderente de calcar (CaCO_3). S-a efectuat o analiză a incrustației : P_2O_5 - 29,35 % ; SiO_2 - 22,02 % ; Fe_2O_3 - 3,26 % ; CaO - 37,59 % ; MgO - urme, în vederea alegerii unei substanțe de slăbire a crustei, fără a ataca incrustația³. În cele din urmă ne-am oprit asupra unei soluții de Complexon III, cu adaos de acid acetic pînă la o valoare a p.H.-ului de 4-4,5. După spălarea fragmentului de probă, acesta a fost imersat în soluția de slăbire timp de o oră, după care au urmat mai multe imersări în apă distila-

tă timp de cîte două ore. Încercările de a desprinde crusta umedă nu au dat rezultate, părți din slip și de incrustație fiind antrenate laolaltă cu crusta. După uscarea fragmentelor la temperatura camerei (18-20°C), s-a trecut la dezvelirea suprafețelor și a incrustației, folosindu-se bisturiul în primul caz, ace și dălțițe la dezvelirea incrustației. În porțiunile în care slipul era foarte slăbit, crusta nu a fost înlăturată, s-a căutat doar dezvelirea incrustației.

Restaurarea nu a ridicat probleme dificile, vasele păstrîndu-se în proporție de 65-100%. Urnele funerare, al căror gît și buză lipseau, nu au fost întregite, socotindu-se că această lipsă putea fi eventual datorită spargerii voite. Lipirea fragmentelor s-a făcut cu Aracet E 50 (fără plastifiant). Ca material de întregire s-a folosit ipsos Moldano cu pigment mineral. În cazul plombelor mici, ca suport s-a folosit ceară roz de modelaj; pentru porțiunile mai mari s-a folosit plastilină. Ipsosul a fost finisat în stare semiumedă, cu sită de bronz.

Nu s-a efectuat impregnarea vaselor, pe de o parte incrustația primind o altă nuanță, pe de altă parte porțiunile în care slipul nu s-a păstrat puteau fi confundate cu cele acoperite cu slip. S-au impregnat totuși părțile completate cu ipsos, folosindu-se în acest scop nitrolac în soluție de 50% cu Diluant 506.

În încheiere dorim să precizăm că acest fel de curățire nu îl putem aplica tuturor vaselor cu incrustații, preliminar fiind necesară o analiză a ceramicii, cît și a incrustației.

NOTE

- 1 Săpătură efectuată de Caius Săcărin.
- 2 Mulțumim și pe această cale colegilor D. Carabeu, H. Werlein și A. Jurcă pentru sprijinul acordat.
- 3 Dorim să aducem mulțumiri și pe această cale ing. St. Pflug și W. Billich pentru efectuarea analizei.

LE NETTOYAGE ET LA RESTAURATION DE LA CÉRAMIQUE INCRUSTÉE

Résumé

L'auteur de ces lignes met en discussion le problème du nettoyage, surtout celui de la céramique incrustée et sa restauration.

Après les tests effectués, l'auteur a choisi le Complexon III pour rendre plus faible la croûte de calcium (CaCO_3).

On a fait un nettoyage mécanique, après avoir fait l'analyse chimique de la céramique et du matériel d'incrustation.

A la fin, l'auteur attire l'attention que la méthode n'est pas universellement valable parce que les matériaux céramiques de cette catégorie nécessitent une analyse chimique préalable.